

VALLOMÁSOK A KÖNYVTÁRRÓL

A lehetőségek kínálata

**SZABADOS
ÁRPÁD**
grafikusművész

A könyvtárakból mindig azok a könyvek hiányoznak, amelyekre szükségem volna. (A házikönyvtáramból is!) Vagy azért, mert kikölcsönözték őket (elvitték a barátok), vagy azért, mert meg nem írt könyveket keresek. A meg nem írt könyvek könyvtárát a könyvtárosok ismerik a legjobban.

Ahogy öregszem, egyre sűrűsödnek a polcok. Amikor gyermekem született, a gyermekkönyvekkel, amikor fotózni kezdtem, a fotós könyvekkel, amikor beteg lettem, az orvosi ismeretterjesztő könyvekkel, amikor...

Tudom, nevetséges, hogy 30 vagy 50 ezer kötetes könyvtárban nem találom meg azt a könyvet, amelyikre szükségem van, hiszen évente alig használok száznál többet. A hiányt hiány idézi elő. Kevés az időm. A magam öröme ritkán olvasok. A legfrissebb könyveket pedig hiába keresem a könyvtárban (barátoktól, könyvesboltból szerezem be).

Könyvtári élményeim mégis kellemesek. Már magának a sokszorosítás sok százéves mágiájának dokumentumait látva is jól érzem magam. A sok könyv között különös elfogódottság kerít hatalmába. Ettől a legrosszabb légkörü könyvtár sem tud megfosztani. Az öröm oka talán az a tudat, hogy ugyanaz a könyv van a kezem ügyében, amit tőlem öt-tíz-ezer kilométerre valaki ugyanazon az oldalon üthet föl, vagy az, hogy száz-öttség évvel ezelőtt ugyanazt a sort olvastam... és ötven-száz év múlva is ugyanazt fogja olvasni valaki...

A könyvtári emlékeim elsősorban a *könyvtárosok miatt* szépek.

Az első: általános iskolai magyartanárnőm, aki a Kiscelli utcai úttörőház könyvtárosa is volt. Osztálytársaimmal délutánonként segíteni jártunk hozzá. Igaz, a Schmidt kastély romjai között és a domboldalon bandába verődve több időt töltöttünk, mint a könyvtárban, de ha a játéktól elcsigázva bementünk — részben melegedni —, otthon éreztük magunkat. Most, hogy magam is tanítok, eltöprenghetek egykori tanárom kitűnő nevelői módszerén. Észrevétlenül jutottunk a könyvek közelébe. Természetessé vált számunkra: a könyv eszköz! Az életünk része, nem idegen játékainktól, beszélgetéseinktől... örömeinktől, szorongásainktól.

A második: a Szabó Ervin Könyvtár egyik fiókjában *valaki Jókai és Gárdonyi* mellé *Gelléri Andor Endrét* ajánlott egy 13—14 éves gyereknek. Nem emlékszem már, ki volt ez a könyvtáros, de az agónizáló, tüdőbeteg feleségnek „hazavitt rért” könnyekig meghatott.

A harmadik a Szabó Ervin Könyvtár központjában történt. Egyetlen könyvhöz fűződik: *Nagy László* Deres majálisához. A könyvtárosok éppen beírtak, amikor valaki visszahozta. Ma is hálás vagyok annak a könyvtárosnak, aki jó tanáccsal látott el: várjam meg a Deres majálist, mert amit most tud adni Nagy Lászlótól — „A tűzér és a rosz” (jól emlékszem?) —, nem az igazi Nagy László. Szót fogadtam. Ugyancsak valamelyik könyvtáros mondta megnyugtatósul, amikor panaszkodtam, hogy egyetlen könyvet sem olvasok végig — belekapok itt-ott, a középebe, végébe —, hogy a jó könyvek ez nem árt, hiszen olyan, mint az emberek. Amikor megismerkedünk velük, nem tudjuk, milyenek voltak csecsemő korukban, és milyenek lesznek öregen... ha összebarátkozunk, előbb utóbb mindent megtudunk róluk... Most örömmel fedeztem fel *Ottlik Géza* új könyvében: ő is hasonlóan olvas.

A negyedik: a házikönyvtár. Bátyám hozta haza *Kosztolányi* fordításait. Akkor olvastam először *Edgar Allan Poe* Hollóját, *Hemingwayt!* Kamasznak nagy élmény!

Az ötödik: a Képzőművészeti Főiskola könyvtárosa. A nevét nem hallgatom el: *Kovanez Ilonka*... Még ma is, ha visszamegyek a főiskolára, igazán otthon a könyvtárban érzem magam. Vizsgákra készülődve és évek múltán a könyvek és forgatókönyvek írásához ott igazi segít-

seget kaptam. Ha mostanában ritkán veszem is igénybe, a főiskola könyvtára és két könyvtárosa olyan érzésekkel ajándékozott meg, amiket nehéz megmagyarázni. Hasonló érzések táplálják az ember rejtett energiáit. Szellemi téren olyan ez, mint a jó szülői ház...

Számomra a könyvtár a lehetőségek kínálatát jelenti. Egyféle szabadságot. Nem tartozom a könyvgyűjtők közé, mégis rohamosan szaporodnak könyvespolcainkon az el nem olvasott könyvek. Közülük feltehetően néhányat soha nem is fogok elolvasni. Pedig szigorú válogatással kerülnek hozzánk. Az ellentmondás látszólagos: csak azokat a könyveket őrzöm meg, amelyekről úgy érzem, hogy szívesen el is olvasnám, s a bennük rejlő

dolgokat szívesen *birtokolnám*. Olyanok ezek, mint a zsebkendőn a csomó, emlékeztetnek: mi is az, amit szeretnék birtokolni.

Talán ez a magyarázata, hogy a túl nagy könyvtárakat nem szeretem. Más és több van bennük, mint amit a zsebkendőmön a csomók jelentenek.

Most végül föltehetem a kérdést: milyen könyvtárakat szeretnék? Nem tudom. Szeretni a kis és személyre, testre szabott könyvtárakat lehet — a hiánykönyvtáramat pedig csak egy gigantikus méretű fogadhatja be, vetítővel, videóval, kiállítóteremmel, adattárral... Így inkább maradok az érzelmeimnél, amelyek ma meglepően realisztikus igényeket fednek.

könyvtári szakirodalom

Tárgyszójegyzék és tárgyszómutató az Új Könyvek 1965—1976 évfolyamaihoz

Régen várt művet jelentetett meg a Könyvtártudományi és Módszertani Központ a Népművelési Propaganda Irodával közösen: egy tárgyszómutatót, amely a jelenlegi állapotnak, a megalkotott tárgyszókészletnek és a vele szemben támasztott követelményeknek megfelelően foglalja össze, tárja fel és rendszerezi az *Új Könyvek* című állománygyarapítási tanácsadó 1965-től 1976-ig tartó 12 évfolyamának teljes tárgyszó-anyagát.

A tárgyszóalkotásnak és a tárgyszókatalógus építésének nálunk túlságosan nagy múltja. A hatvanas évek közepétől az *Új Könyvek* hatására kezdtek a könyvtárak nagyobb számban és rendszeresen foglalkozni a tárgyszóalkotásnak, illetve a tárgyszókatalógus szerkesztésének gondolatával, kérdéseivel. E munkának nem voltak hagyományai, kidolgozott módszerei. Nem tisztázták még az elméleti alapok sem, s így a kezdeményezések is nagyon változó képet mutattak. A helyzetet a szubjektív megítélés, a tárgyszavazás és a katalógusépítés esetlegessége, következetlensége jellemezte. Mindezek ellenére a törekvések sikerrel jártak, és az olvasók szívesebben használgák a létrehozott tárgyszókatalógusokat, mint az egyéb tárgyi katalógusokat. Mivel a könyvtárak egyedi próbálkozásait és az *Új Könyvek* tárgyszavazását nehéz volt egyeztetni, nyilvánvalóvá vált, hogy a tapasztalatok és az eddig elvégzett munka elemzésével szükség van a tanul-

ságok levonására és olyan, egységes rendszer kialakítására, amely elősegíti a viszonylag következetes tárgyszóalkotást, kiküszöböli a szubjektívizmust, lehetővé teszi a gazdaságos, gyors és könnyű visszakeresést s egyben az *Új Könyvek* és a könyvtárak eltérő gyakorlatának egységesítését is. A dr. Horváth Magda szerkesztésében megjelent kiadvány, úgy érzem, nagyban hozzájárul a problémák megoldásához, az egységes rendszer kialakításához.

Az *Új Könyvek* szerkesztősége már kiadott egy ötéves időszakra visszatekintő tárgyszómutatót. A régi és a most megjelentetett tárgyszójegyzék között mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt lényeges különbség van. A régebbi jegyzék főként tárgyszómutató volt az

